

EUSKARA

TARTEKO MAILA 2: HELBURUAK ETA EDUKIAK

HELBURUAK

Zeintzuk dira Tarteko maila 2ko helburu orokorrak?

- Tarteko maila 2an ikasleak hauxe ikasten du:
- Eskolan eta eskolatik kanpoko hainbat egoeratan erabiltzen ikasten dabilen hizkuntza, bera bertan dagoela edo modu birtualean, gai zehatz, orokor edo kulturaleri buruz bere iritzia azaltzeko eta jendearekin komunikatzeko.
- Elkarrizketak ulertzen, bertan parte hartzen eta berba zuzen egiten, ahoz nahiz idatziz, baina erregistro estandar formalean eta informalean.
- Eguneroko egoeretan eta lan arloan gero eta hobeto moldatzen, egoera horietan erabili behar diren esapideak, keinuak, erregistroak eta tratamenduak erabiltzen.
- Behar diren baliabide linguistikoak barneratzen erabilera praktikoa eta formalaren bitartez eta estrategiarik onenak erabiliz.

Zer komunikazio-jarduera egiten dira?

Ahozko jarduerak

Egoera eta gai askotan zuzen parte hartu; horretarako seguritate eta jario nahikoa erabili, egitura eta kohesio erraza baina eraginkorra, eta, kanpoko azentua eduki arren, ulertzeko moduko ahoskera.

Elkarrizketak

- Jendea ezagutu eta bat-bateko elkarrizketetan parte hartu: horrelakoetan informazioa, iritziak eta jarraibideak hartu eta eman, edo eguneroko arazoak konpondu.
- Gai orokorrei buruzko elkarrizketetan nahikoa seguru parte hartu eta hain orokorrak ez direnetan ere bai, alegia, norberari ardura dioten edo norberaren espezialitateko gaiei buruzkoetan.
- Arazo baten arazoak azaldu, zer egin behar den eztabaidatu, konparatu eta aukerak kontrastatu.
- Sentimenduak azaldu: ezustea, zoriona, tristura, interesa eta ardurarik eza.
- Jendaurrean eta egoera askotan erabili behar diren gizalegezko esapideak erabili.

Eztabaidak eta debate formalak

- Iritziak, asmoak, adostasuna eta desadostasuna adierazi eta defendatu, horretarako behar diren azalpenak, argudioak eta komentarioak emanez.

Negoiazioak

- Transakziorik gehienak ondo burutu (edozer kontratatzean, matrikularen bat egitean...)
- Traba barik negoziatu dendetan eta zerbitzu publikoetan ohikoak ez diren arazoak; esaterako, asebate ez zaituen zerbait itzuli.
- Arazoren bat konpontzeko edo negoziatzeko zer dakizun eta zer ez adierazi, zer egin behar den eta zer ez, zer egin daitekeen eta zer ez, ados zaudela edo ez zaudela eta zertan zatozen bat eta zertan ez.

Informazioa elkarri trukatu

- Gai orokorrei nahiz norberaren espezialitatekoiei buruzko informazio zehatza lortu, trukatu eta egiaztatu.
- Zer edo zer zelan egin behar den deskribatu azalpen zehatzak emanez.
- Pasadizoak, artikulak, hitzaldiak, eztabaidak, elkarrizketak nahiz dokumentalak laburtu eta horiei buruzko iritzia eman, eta gainera galderei erantzun zehatzasunak emanez.

Deskribapena eta narrazioa

- Bizipenak zehatz eta jario nahikoaz kontatu, eta horretarako egoerak, sentimenduak eta jokaerak deskribatu eta konparatu.
- Ezusteko gertakizunak zehatz-mehatz kontatu, esaterako, istripu bat.
- Ametsak, itxaropenak eta desioak deskribatu, benetakoak nahiz alegiazkoak.

Jendaurreko aurkezpenak eta azalpenak

- Norberaren espezialitateko gai bat prestatu eta labur eta zehatz aurkeztu; ondoren, galderei erantzun.
- Datuak/ideiak erlazionatu eta ezaugarri nagusiak atera.
- Gai bati hasiera eman, beste gai batera pasatu eta amaitu.

Idatzizko jarduerak

Testuek egitura linguistiko nahikoa eduki beharko dute, eta antolaketa eta kohesio errazak baina eraginkorrak; gainera egoera komunikatiboa hartu beharko dute kontuan.

- Berbalagunei mezuak idatzi informazioa emateko, esperientziak, nahiak, joerak, erreakzioak, sentimenduak eta gertakizunak deskribatzeko, garrantzia eman nahi zaionari indarra emanez.
- Eskutitzak idatzi gai zehatz edo orokorre buruzko iritziak emateko, informazioa egiaztatu eta arazoei buruz galdetu edo arazoak nahikoa zehatz azaldu.
- Zerbitzu publikoetan eta pribatuetan lanean dabiltzanei notak idatzi informazioa emateko edo azalpenen bat eskatzeko, garrantzitsua irizten dena nabarmenduz.
- Eskutitz formalak idatzi informazioa edo zerbitzuren bat eskatzeko, arazoren bat azaltzeko, erreklamatzeko, edo eskerrak emateko.
- Eguneroko gertakizunei buruzko txosten arruntak eta laburrak prestatu, eta zergatik jokatu den horrela edo hala.
- Nahikoa seguru eman eguneroko gaiei buruzko iritzia edo norberaren espezialitateko gaiei buruzkoa.
- Norbera aurkezteko edo informazioa emateko jarraibideak idatzi, lan-eskaerak, curriculum, iragarki laburrak.
- Norberari gertatutakoa testu errezetan eta egituratuetan idatzi sentimenduak eta jokaerak deskribatuz.
- Benetako nahiz alegiazko gertakizunak kontatu. Istorio bat kontatu.
- Norbere gustuko gaiei buruzko saiakera errazak idatzi, iritziak azalduz.

Entzunaren ulermen-jarduerak

Gai orokorre buruzko interakzioak eta mezu luzeak, hain ohikoak ere ez diren egoeretan sortuak, erregistro estandarrean argi adieraziak, eta informazio guzti-guztia kontrolatu ez arren mezua ulertzeko modukoak.

- Jende artean edo hain ohikoak ez diren egoeretan elkarrizketa baten parte hartu eta galdetzen denari erantzun, ulertzen ez dena azaltzeko edo errepikatzeko eskatu ahal bada behintzat.
- Gai orokorre buruzko edo norberaren espezialitateko gaiei buruzko eztabaiden punturik garrantzitsuenak aditu, eta orokorrean zer esaten den ulertu, berbetan dabiltzanek argi ahoskatzen badute eta hizkera itxiegia ez badarabilte.
- Eztabaida bat entzutean, gaia aldatu dutela konturatu eta iritzi kontrajarriez jabetu.
- Pertsona, gauza, jarduera, zerbitzu eta lekuei buruzko informazioak ulertu.
- Testuingurua duten azalpen zehatzak aditu.
- Informazioa bildu eta hain ohikoak ez diren eragiketak burutu.
- Elkarrizketetan, besteak arin edo luzeegi erantzun badu, ondo ulertu zaiola ziurtatu, inoiz entzundakoa errepikatzeko eskatu behar bada ere.
- Gai orokorre buruzko edo norberaren espezialitateari buruzko azalpenak, deskribapenak, eta narrazio laburrak aditu, ondo osatuta badaude.
- Hitzaldi edo azalpen baten argibide zehatzak hartu.
- Informazio tekniko errazak aditu, esaterako zelan erabili edo zelan osotu tresna arruntan bat.
- Argibide zehatzak aditu.
- Iragakiek zer esan nahi duten ulertu.
- Megafoniaz emandako iragarki eta mezuak ulertu, testuinguru baten barruan.

- Norbere gustuko eta nahikoa argi eta astiro egindako telebista saiorik gehienak ulertu (elkarrizketak, hitzaldi laburrak eta albistegiak).
- Berba erraz eta gutxiko pelikulak ulertu, akzioak eta irudiek osatzen duten argudioko pelikulak.

Irakurriaren ulermen- jarduerak

- Ohiko eskutitzak, SMSak eta korreo elektronikoak ulertu eta zertarako idazten diren jakin (azalpenak edo informazioa eman eta eskatzeko, zerbait jaso izana erreklamatzeko, eskerrak emateko...).
- Gai zehatz nahiz orokorre buruzko informazioa ulertu eta egiaztatu.
- Berbalagunaren konfiantza-maila neurtu, batez ere sarrera eta amaiera agurrak kontuan hartuta.
- Gertakizun, jarraipen eta gurarien deskribapena ulertu lagunekin sarri edukitzeko gutun-trukea.
- Testu luzeetan informazio zehatza aurkitu eta iturri askotako informazioak lortu lan bat egiteko.
- Interneten informazio zehatzak bilatu eta topatu ikasten dabilen hizkuntzan dauden web orrietan eta helbideetan begiratuta.
- Gai orokorre buruzko albiste edo artikulua erraz baten puntu esanguratsuak ikusi, aldeztatik adibideak edukita.
- Hitzaldi baten argudio-egitura zein den jakin.
- Argudio testu argi baten ondorioak zeintzuk diren jakin.
- Norbere gustuko testu literarioen argudioa zein den jakin eta euren asmoa ulertu.
- Lekuren batera joateko, ariketa fisikoak egiteko, errezeta bat prestatzeko, joko bat egiteko, aparatu bat erabiltzeko, zerbitzuren bat lortzeko jarraibideak ulertu.
- Argi idatzitako arauak ulertu (gelako seguritateari, jarrerari eta erantzukizunei buruzkoak, bidaiak egiteko aholkuei buruzkoak, e.a.).

Zer funtzio ikasi behar dira?

Hizkuntzaren gizarte erabilerak

- Agurtu, nork bere burua aurkeztu, besteak aurkeztu, aurkeztua izandakoan jarrera bat hartu, lagun, ezagun, arrotz edo bezero bati berba egin, baimena eskatu, aitzakiaren bat jarri, barkamena eskatu, eskerrak emon, zoriondu eta beste inoren arreta erakarri.
- Beste pertsona batzuekiko interesa erakutsi, albiste baten aurrean jakinmina, harridura, pena, tristura, poza, etsipena, esperantza, beldurra, atsekabea, oniritzia, kontrako jarrera erakutsi.
- Beste erabilera batzuk: oparitu, goretsi, gonbidatu, zoriondu, topa egin, ongietorria egin, zenbait gertaeren aurrean desiorik onenak opatu.
- Adostasuna, desadostasuna, probabilitatea, beharra edo beharrik-eza, ziurtasuna, zerbait egiteko gaitasuna, asmoa, nahia, oroitzapenak kezka eta ardurak adierazi.
- Aurrean aipaturiko ekintza horien guztien gainean galdetu.
- Laguntza eskatu eta eskaini, gonbidapen bat onartu eta errefusatu, baten bat jakinaren gainean jarri, aholkuak emon, iradoki, iradokizun bat onartu edo errefusatu, barkamena eskatu, desenkusak onartu eta barkamena emon eta eskatu.

Komunikazioaren kontrola.

- Laguntza eskatu: adierazi ez dela ulertzen, errepikatzeko, argitzeko edo zerbait letraka esateko eskatu, letraka esan, faborez astiroago hitz egiteko erregutu, ulertzen edo ezagutzen ez diren esamoldeei buruz galdetu.
- Beste inoren diskurtsoa ondo ulertzen dela adierazi, argibideak eskatu, beste baten hitzak erabili, nork bere burua zuzendu, baieztatuz.
- Ulertu ez duen kide bati zerbait azaldu edo itzuli.
- Ondo ulertu ote den galdetu.

Informazio orokorra

- Beste pertsona batzuen gaineko informazioa eman eta eskatu (adina, egoera zibila, nazionalitatea, lanbidea, telefono zenbakia, helbidea, posta elektronikoa, trebetasunak, gustuak, zaletasunak)
- Ordutegi, salneurri, data, janari, toki (eskola eta bizilekua) kantitateak, objektuak eta jardueri buruzko informazioa eman eta eskatu.
- Objektuak, pertsonak eta lekuak identifikatu.
- Gauzaren bat zeinena den galdetu edo esan.
- Pertsonak eta aldarteak deskribatu.
- Azaldu gauzak noiz eta non gertatzen diren.
- Eguneroko edo oraingo jardueri buruz hitz egin.
- Iraganeko jarduera edo egoerei buruz hitz egin.
- Iraganeko eta oraingo ekintzak erlazionatu.
- Asmo eta proiektuei buruz hitz egin.
- Pertsona, objektu (jantziak, altzariak, etxe bat eta bere gelak), egoerak eta ekintzak deskribatu.
- Eguraldiari buruz hitz egin.
- Gauzak kokatu eta lekutu espazioan (etxean, ikasgelan, hirian)
- Zerbait edo norbaiten gertutasun edo urruntasuna adierazi.
- Asmatutako edo gertaturiko pasadizo bat kontatu edo berorri buruz galdetu.
- Nork bere burua zuzendu, zalantza agertu.
- Gerta litezkeen edo gertatuko direnei buruz hitz egin.
- Azalpen batean enumerazio bat egin.
- Informazioa errepikatu eta igorri.
- Informazio baten nondik-norakoak argitu (zergatia, ondorioak, baldintzak)
- Laburpenak egin (pelikula edo liburu bat)

- Aurrikuspenak eta iragarpenak egin.
- Asmoak adierazi, hitza emon.
- Pertsona, gauza edo gertaerei buruz hipotesiak egin.
- Denboraren segida ondo adierazi.
- Informazioa emon.

Iritziak eta balioespenak

- Galderak egin eta ezagutza edo ezjakintasuna adierazi.
- Pertsona, objektu, leku, egoera eta egintzak alderatu.
- Zalantza adierazi.
- Adostasuna edo ezadostasuna adierazi, erabatekoa edo partziala.
- Ideia edo proposamen baten alde edo kontra jarri.
- Zaletasun, gustu, lehentasun eta interesei buruz galdetu eta berauek adierazi.
- Zalantza, ziurtasuna, harridura, pena, axolagabetasuna adierazi.
- Iritzi edo jarduera bat justifikatu.
- Zergatiak, helburuak eta ondorioak adierazi.
- Zerbait egiteko baldintzak formulatu.
- Egintza bat balioetsi (egintza erraza edo gertagarria)

Osasun egoera, sentsazioak eta sentimenduak

- Sentsazio fisikoei buruzko informazioa eskatu eta eman (hotza edo beroa, logura, gosea, egarria, zaporea, ongizatea edo ondoeza)
- Onera edo txarrera egitea hitzez adierazi.
- Aldartea eta beronen zergatien gaineko informazioa eman edo eskatu: asperdura, gogobetetzea edo atsekabea, miresmena, interesa, poza, etab.
- Sentipenak adierazi: harridura, poza, pena, kezka, nahigabea, beldurra.
- Beste inoren sentipenen aurrean modu egokian jokatu.

Eskaerak, argibideak eta iradokizunak

- Objektu eta zerbitzuak eskatu eta eman, onartu eta errefusatu.
- Aholkuak eskatu eta eman, agindu.
- Zerbait egiteko baimena emon edo emon ez.
- Laguntza eskatu, emon, onartu eta errefusatu.
- Zerbait egiteko beste inor berotu.
- Ohartarazi eta jakinaren gainean jarri.
- Instrukzioak eskatu eta eman (helbideak, toki batera heltzeko argibideak)
- Laguntza eskatu.
- Zerbait egiteko asmoa edo nahiari buruz informazioa emon eta eskatu.
- Zerbait egiteko posibilitatea, ezintauna edo beharra adierazi.
- Debekuak adierazi.
- Egitekoak iradoki eta beste inoren iradokizunen aurrean jarrera bat hartu.
- Hitzordua jarri, beste inorekin geratu.
- Telefono bitarteko elkarrizketak burutu (Hizketan hasi, norbaitetaz galdetu, solaskideari itxaroteko esan, ulertzen edo aditzen dela adierazi, agur esan...)

Diskurtoaren antolamendua

- Norbaitengana zuzendu.
- Diskurto bat hasi eta bukatu.
- Gaia atera.
- Elkarizketa edo eztabaida antolatu: iritzia eman, adibideak jarri, zerbait azpimaratu (doinua, hitzen ordenamendua), nor bere burua zuzendu, zalantza adierazi, laburtu, gaia aldatu.
- Lagundu interakzioan: iritzia eskatu, gaia aldatzeko eskatu, txanda eman, besteei hitzegiten utzi.
- Interakzioan jarrera bat hartu: diskurtoaren haria jarraitzen dela erakutsi, besteren bati hitza kendu.
- Diskurtoaren atalak erlazionatu.
- Diskurtoari kohesioa eman (denbora aldetikoa, hariari jarraitu alferreko errepikapenik gabe.)

- Telefonoz hitz egin: erantzun, baten batengatik galdetu, itzaroteko eskatu, galdetu ea entzuten dizuten, aditzen ari zarela adierazi.
- Dagokion egitura eta formalitate edo informalitate maila erabili gutun eta mezuetan.
- Esku artean darabiltzagun testu/diskurtsoen konbentzioak erabili.
-

Nolako testuak irakurtzen dira?

Atazak egitean, testuak helburu zehatzak lortzeko asmoz irakurtzen dira.

- Sentimenduak, erreakzioak, esperientziak, interesak eta informazioa trukatzeko gizarte izaera duten edo norberarekin lotuta dauden mezuak: SMSak, posta elektronikoak, gutunak.
- Gutun formal errazak.
- Ohiko gaien inguruko galdeketak eta inprimakiak.
- Bere gustuko gaien eta eguneroko jardueren inguruko oharrak eta mezuak.
- Gizarte izaera duten testu ezagunak: zoriontzekoak, gonbidatzekoak, onartzekoak, uko egitekoak, eskertzekoak, zerbitzu bat eskatzekoak, barkamena eskatzekoak.
- Azalpena eta informazioa ematen duten txostenak.
- Seinaleak eta errotuluak.
- Lan iragarkiak.
- Jarraibideak eta erabilpen arauak.
- Abisuak eta berri emate publikoak.
- Prospektuak.
- Posterrak eta iragarkiak.
- Esku-paperak, merkataritza eta turismo aurkitegiak.
- Prezio zerrendak.
- Ordutegiak.
- Mapak, fakturak, txartelak eta antzerki, zinema,telebista eta irrati programazioak.
- Txosten konbentzionalak (egiunezkoak).
- Hiztegi, katalogo, agenda, aisi aurkitegi eta telefono zerrendak.
- Web orriak.
- Errezetak.
- Egunkariak eta aldizkariak: albisteak, artikulua ez espezializatuak, erreportajeak, elkarrizketak, iritzi artikulua, "zuzendariari gutunak".
- Komikiak erregistro estandarrean.
- Olerki errazak.
- Biografiak.
- Abestien letrak.
- Horoskopoa.
- Nobela eta ipuin mailakatuak.

Nolako testuak entzuten dira?

Atazak egitean, testuak helburu zehatzak lortzeko asmoz entzuten dira.

- Aurrez aurreko izaera informaleko elkarrizketak.
- Egunerokoan izaera formaleko elkarrizketak.
- Informazio trukatzekoak.
- Transakzioak informazioa, ondasunak eta zerbitzuak eskatzeko eta emateko eta baita arazo jakinak (deboluzioak, erreklamazioak, administrazio eta merkataritzako tramiteak) bideratzeko ere.
- Deskripzioak eta narrazioak.
- Elkarrizketa eta talde batzarretako elkarrekintzak.
- Gaur egungo kultura eta albiste mintzagaien inguruko iruzkinak eta iritziak.
- Norbere esparruari dagozkion azalpen eta mezuak (bakoitzaren informazioa, klaseak, ikasketak, lana, aisia eta beharizanak).
- Familiako gora-beheren inguruko eztabaidak hizkuntza estandarrean.
- Jarraibideak, aholkuak eta azalpenak.
- Aurkezpenak eta testuingurudun deskripzio eta narrazio errazak.
- Mintzagai ezagunen inguruan argi mailakatuak hitzaldi eta konferentziak.

- Kirol gertaera, kontzertu, hegaldi, aireportu eta geltokietako informazioa eta berri emate publikoak.
- Erantzungailuak.
- Osasun zerbitzuak, orduak, trafikoa eta eguraldiaren inguruko telefono informazioa.
- Eguraldi albisteak.
- Turismoaren inguruko informazioa.
- Iragarki testuak irratian eta telebistan.
- Lehendik ezagunak diren albisteak.
- Iragarkiak eta eskaintzak dendetan.
- Irrati eta telebista programak hizkuntza ikasten ari direnentzat.
- Abestiak.
-

Nolako testuak ekoizten dira?

Atazak egitean, testuak helburu zehatzak lortzeko asmoz ekoizten dira.

Berba egiteko

- Eguneroko harremanetakoak (agurrak, aurkezpenak, barkamenak, eskerrak erakutsi) eta une berezietakoak (goraipamenak, konplimenduak)
- Zorionak ematea, gonbidapenak, gurariak, jarduera proposamenak.
- Aurrez aurreko izaera informaleko elkarriketak.
- Egunerokoan izaera formaleko elkarriketak.
- Informazio trukatzeko: norberarena, zaletasunak, interesak, iritziak, ekintzak, kopuruak, prezioak, datak, orduak, kokalekua.
- Transakzioak informazioa, ondasunak eta zerbitzuak eskatzeko eta emateko eta baita arazo jakinak (deboluzioak, erreklamazioak, administrazio eta merkataritzako tramiteak) bideratzeko ere.
- Narrazio, deskripzio eta mezuak igorri eta errepikatu.
- Elkarriketa eta talde batzarretako elkarrekintzak.
- Aurretik prestatutako mahai-inguruak.
- Gaur egungo kultura eta albiste mintzagaien inguruko iruzkinak eta iritziak.
- Ulermena kontrolatzeko, elkarriketa bat hasteko, amaitzeko edo jarraitzeko eta gaia aldatzeko formak.
- Mezua argitu, itzuli edo berari buruz azalpenak.

Idazteko

- Sentimenduak, erreakzioak, esperientziak, interesak eta informazioa trukatzeko gizarte izaerako edo norberarekin lotutako mezuak: SMSak, posta elektronikoak, gutunak.
- Gutun formal errazak.
- Ohiko gaien inguruko galdeketak eta inprimakiak.
- Bere gustuko gaien eta eguneroko jardueren inguruko oharra eta mezuak.
- Ohiko esamoldeak dituzten testu sozialak: zoriontzekoak, gonbidatzekoak, onartzekoak, uko egitekoak, eskertzekoak, zerbitzu bat eskatzekoak, barkamena eskatzekoak.
- Azalpen eta informazio izaera duten txostenak.
- Eskolako egunkari eta aldizkarietarako beretzat interesgarriak diren gaien inguruko artikulua labur eta errazak.
- Jatorri ezberdineko edukien laburpenak.
- Txosten laburrak ohiko gertaerei buruz.
- Jardueren inguruko kontakizun laburrak.
- Gustatzen zaizkion eguneroko gaien inguruko deskripzio errazak.
- Gertaera ezagun baten deskripzioa.
- Asmatutako narrazio errazak.
- Hitzarmenen eta plangintzen inguruko deskripzioak.
- Biografiak.
- Curriculum vitae.
- Errezetak eta jarraibideak.

Zer gai jorratzen dira?

- Nork bere burua ezagutu eta aurkeztu.
- Etxebizitza, hiria eta ingurua.
- Eguneroko jarduerak.
- Aisialdia
- Bidaiak.
- Giza-harremanak eta gizarte-harremanak.
- Osasuna eta gorputzaren zaintzak.
- Hezkuntza.
- Erosketak eta jarduera komertzialak.
- Elikadura (Janaria)
- Zerbitzuak.
- Hizkuntza eta komunikazioa.
- Eguraldia, aroa eta inguramena..
- Zientzia eta teknologia.

Zer gaitasun garatu behar dira jarduera komunikatiboak burutzeko?

Gaitasun pragmatikoak

Egoerara egokitzea: erregistroa

- Mezua ulertzeko eta sortzeko, testuingurua kontuan hartzea.
- Ideia esanguratsuenak bereiztea. Komunikazio-asmo, gai aldaketa, iritzi ezberdintasun, komunikazio-truke edo testuen detaileak atzematea.
- Komunikazio-asmoa nahiko zehatz bideratzen du: informazio zehatza helarazi, garrantzitsuena azpimarratu. Hau batzuetan ohikoak ez diren egoeratan edo zailtasunak daudenetan gertatzen da. Gaiak abstraktuak direnean, egokitzapenak behar izaten ditu eta emaitza ulergaitzagoa izan liteke.
- Erregistroa, trataera, adierazpideak, jarrerak, distantzia, mugimenduak eta ahotsaren tonua testu motara, berbalagunetara, komunikazio- kanalera eta lekura egokitu.

Ideien koherentzia eta antolaketa testu mota kontuan hartuta

- Xede-kulturaren eta hizkuntzan elkarrizketa nola egiten den jakitea eta norberak egitea. Agurra, hasiera, gaien sarrera, erreakzioa, berba egiteko txandak, gai aldaketak, etenak, ondorioak eta amaiera.
- Ideiak koherentzian oinarrituta antolatu, arrazoirik gabe ez atzera saltorik egin.
- Kontuan hartu denbora, leku eta logika progresioak (gaia-iruzkina, zergatia-ondorioa, baldintza-gauzatzea, tesia-argudioak, ondorioa)
- Aurrean dagoen edo sortu behar den testuaren ezaugarriak, antolaketa eta formatua ezagutu. Ondoren horretara moldatu (gutunak, elkarrekintzak, esku-paperak, oharra, aurkezpenak)

Konexio eta erreferentzia baliabideak. Etorria:

- Elkarrizketak eta mintzaldiak egiteko eta amaitzeko baliabide egokiak zeintzuk diren jakin. Ondoren, komunikazio-trukean berbetan hasi eta erabili egin behar dira. Berdin berbalaguna inplikatzeko, norbere inplikazioa adierazteko, ulermena kontrolatzeko, laguntzeko edo erreakzionatzeko.
- Hartutako edo sortutako testuetan, atzeman eta erabili gehien erabiltzen diren antolatzaileak. Kontuan hartu testuaren zati bakoitzak eskatzen duen doinua (hasieran, jarraian, sailkapenetan, argudioetan, adibideetan, enfasetan, birformulazioetan, laburpenean, ondorioan, gai aldaketan, amaiera iragartzean).
- Toki adierazpide egokiak sartu eta mezuaren testuingurua argitu.
- Errepikapenak saihestuz, informazioari berriro ekiteko baliabide egokiak (elipsiak, izenordainak, anaforak, aditzondoak...) hautatu behar dira lehengoan ordez erabiltzeko.
- Testu antolatzaileei eta puntuazioari garrantzia eman eta malgutasunez erabili.
- Denbora koherentzia zaintzeaz arduratu.
- Maila honetako testuen ulermenean trebatu, eta horretarako estrategia egokiak erabili.

- Eguneroko bizitzako harremanetan eta beste era batekoetan erraz moldatu. Oztupoak norbere kabuz aurrera eginez gainditu.
- Egokitu bakoitzaren baliabideak egoera berrietara eta lotu elkarren artean esaldiak testu malguak sortzeko.

Gaitasun soziolinguistikoa

Hizkuntzaren erabilerarekin batera doaz berau ezagutzea, ulertzea eta bere gizarte izaera praktikan ipintzea. Gizarte eta kultura aldetik (ordutegiak, jokamoldeak, aisialdiko jarduerak, ospakizunak, gizarte mailak, historia...) datozen baloreak, sineskerak eta jokamoldeak errealitatea pentsatzeko eta egiteko modu ezberdinak daudela adierazten dute. Hauek ezagutzeak kulturarteko aberastasuna emateaz gain, xede hizkuntzako herrialdean bertakoekin egiten diren harremanak nondik norakoak izan behar duten argitzen du.

Harreman sozialak: formaltasuna, distantzia eta hierarkia

- Gizarte jokamolde egokiak erabili, egoera berezietan ere bai.
- Norberaganatu xede kulturaren jarrera (postura, begirada, distantzia, eguraldiaren inguruko galderak, isiluneak) eta hizkuntza hango pertsona ezezagunekin dagoenean.
- Norberaren kulturakoak ez diren keinuak ezagutu eta erabiltzen jakin.
- Laguntza keinuak, adeitasun keinuak (bostekoa eman, musuak, distantzia, begietara begiratu edo ez) eta soinuak atzeman eta era horretako jokamoldeetara egokitu.

Hizkuntza estandarra eta aldaerak

- Bereiztu egoera formala eta informala eta kultura horretan ohi denez jokatu (erritoak, ofizialak, partikularrak, formalak, informalak).
- Hizkera idatzia eta mintzatua bereiztu eta ezberdintasunak bakoitzari dagokionean aplikatu.
- Lagunarteko hizkerako esapideak atzeman eta testuinguru egokian erabili (ahoz, idatzita, SMSetan, chat-etan)

Kultura erreferenteak

- Esapide batzuen bitariko esanahia eta esangura gordina ezagutu.
- Denbora esapideen zehaztasuna edo beronen gabezia ezagutu.
- Beste kulturaren mingarriak edo tabuak diren hizkuntza formak ezagutu.
- Erreakzio barregarriak edo mespretxuzkoak sortzen dituzten interferentziak ezagutu.
- Ohiko esaera eta esapideen esangura ezagutu.
- Pertsonen eta gertaeren inguruan askotan erabiltzen diren esapideen esanahia ezagutu.

Gaitasun linguistikoa

Gramatika, ortografia eta fonologia gaitasunak berbalagunak elkarrekin komunikatzeko bitartekoak dira. Euren erabilera eskatzen duten atazak eginez ikasten dira.

Jarraian zehaztuko diren baliabideon bitartez (Oinarrizko Mailan programatutakoekin batera), betiere testuinguruaren arabera, burutu ahal izango dira mailari dagozkion ataza eta komunikazio funtzioak.

Gramatika

Perpaua

- Perpaua motak:
  - Galde perpausak *norako, norentzako* galdetzaileekin (*Norako bidea hartu zenuen?, Norentzako kalte?*).
  - Aginte perpausak.
  - Harridura perpausak:
    - *ze(r), zein* galdetzaileekin (*Ze gaizki egin duzun!*),
    - *nolako/zelako* galdetzaileekin (*Nolako itxura duzun!*).
    - Interjekzioak (*Arraioa!, Alde!*).

- *bai* (*Bai zaila dela ariketa hau!*)
  - Erakusleak (*Hau zorte txarra!*)
- Perpausen intonazioa.
- Perpausaren osagaien ordena, beratu markatua denean:
    - Izena + aditza (*Idazkariak eman dit papera*)
    - Izenordea + aditza (*Neuk eman nion*)
    - Erakuslea + aditza (*Hauxe da erosi nahi dugun etxea*)
    - Adberbioa + aditza (*Hantxe ikasi nuen nik ere*)
    - Aditza + aditza (*Erregalatu egin dit*)
    - Baieztapena + aditza (*Badakit zein den*).
  - Subjektu - predikatu - atributu - komuntzadura:
    - Aditzarekin komuntzaduran datozen elementuen elipsia: ([zuk] [niri] [partituras] utzi zenizkidan).
    - Zalantzazko aditz jokoak: *begiratu, deitu, eragin, gonbidatu, itxoin...*
  - Perpaus inpersonalak (*Hemendik oso ondo entzuten da; Zarata honekin ezin da lorik egin*)
  - Elementuen eta perpausen arteko alborakuntza:
    - Emendiozkoa:
      - *bai...bai* (*Bai larunbatean bai igandean kanpoan bazkalduko dugu*),
      - *ez...ez* (*Ez azaroan ez abenduan ez du euririk egin*),
      - *ez bakarrik...ere* (*Ez bakarrik Jon, beste guztiak ere galdu dira*),
      - *dela...dela* (*Dela oinez, dela bizikletaz, ederra da mendian ibiltzea*).
      - *...ezezik, ezeze...ere* (etxean ezezirik, kalean ere horrela portatzen da).
      - *Zein...zein* (zein kotxez zein trenez, ordu beretsuan iritsiko gara).
      - *Nahiz...nahiz* (nahiz hau nahiz bestea, hartzen duzuna hartuta, gustura ibiliko zara).
    - Aurkaritzakoa:
      - *baizik, baino* (*Ez dago etxean, bulegoan baizik*).
      - *Alde batetik...bestetik...* (*alde batetik interesgarria dirudi, bestetik garestiegia da*).
    - Lokailuen erabilera:
      - *Ere, ere bai, baita ere...*
      - *Elkar*.
  - Menperakuntzakuntza:
    - Erlatibozko perpausak:
      - *-(e)n* + kasu marka (*Ez gehiegi fidatu hitz egin digunarekin*).
      - *-tako/-dako* (*goizean erositako ogia*).
    - Perpaus osagarriak:
      - *-(e)la* (*Ziur nago lortuko duzula*).
      - *-(e)nik* (*Ez dut uste etorriko denik*).
      - *-(e)na* (*Argi dago hori horrela dena*).
    - Perpaus kontzesiboak:
      - *nahiz eta* + partizipio (*Nahiz eta ikasi*).
      - *arren* + partizipio (*Etorri arren*)
      - Jokatu gabeko aditzekin: *...-ta ere* (Mesedez eskatuta ere, ez zituen gauzak berehalakoan uzten).
      - Jokaturako aditzekin: *...-(e)n arren* (Galdu dugun arren, ez gaude haserre); *nahiz eta ...-(e)n* (Nahiz eta urruti utzi gaituen, garaiz iritsi gara); *ba-... ere* (Gaixorik bazegoen ere, umore ona zuen).
    - Honako konparaziozko perpausak:
      - *bezain* (*Etxean bezain ongi nago hemen*)
      - *bestean* (*Amak bestean ondo egin duzu pastela*)
      - *besteko* (*Joana gizonak besteko indartsua da*)
      - *adina* (*Txoriek adina jaten du*)

- *beste* (horrek guk beste daki)
- *bezala* (Aingeruak bezala mintzatzen da)
- *moduan* (Bertakoen moduan egiten du ingelesez)
- *bezalako* (Zu bezalako emakumerik ez dut ezagutu)
- *moduko* (zure moduko ikaslerik ez dago)
- *honen, horren, hain, honenbeste, horrenbeste, hainbeste* (hain urruti, hainbeste jende).
- Baldintzazko perpausak:
  - Aditza jokatura (*ikusi(ko) banu, ezagutuko nuen* (ezagutuko nuke)
  - Aditza jokatu gabe:
    - (e)z gero* (*Nahi izanez gero*)
    - t(z)ekotan* (*Inori ez kontatzekotan, sekretu bat esango dizut*).
- Kausazko perpausak:
  - Aditza jokatura: *-(e)nez gero* (*Ezertarako behar ez nuen ez gero, bota egin nuen*); *zere* eta *ze* loturak (*Ez egin kasurik, ze zoratuta dago*); eta (*Ez da joango, berandu da eta*)
  - Aditza jokatu gabe: *-t(z)eagatik* (*Korrika ibiltzeagatik gertatu zaizu*); *-t(z)earren* (*Zenbat emango dizute hori garbitzearren?*).
- Helburuzko perpausak:
  - t(z)eagatik* (*Zu ikusteagatik etorri naiz*);
  - t(z)earren* (*Lehenbailehen bukatzearren egin ditu gauzak horrela*);
  - t(z)en/-t(z)era* (*azterketa egiten joan dira*)
- Denborazko perpausak:
  - aurrekotasuna: partizipioa + *aurretik, baino lehen*; *-t(z)erakoan*
  - berehalakotasuna: partizipioa + *orduko, partizipio + bezain laster, -takoan* (*Kalera ateratakoan hasi zuen euria*).
  - gerokotasuna: partizipioa + *eta gero, ondoren, ostean, -(e)netik*;
  - aldiberekotasuna: *-(e)la, -t(z)ean*
  - iraupena: (*bitartean, harik eta...arte*).
  - maiztasuna: *...-(e)n bakoitzean, guztietan, gehienetan*.
- Moduzko perpausak:
  - *-(e)n bezala / -(n) bezalako*: *nahi duzun bezala / nahi duzun bezalako*
  - *-(e)n moduan / -(e)n moduko*: *utzi dagoen moduan / dagoen moduko*

Deklinabidea

- Izen bizidunak eta bizigabeak; izenordainak, erakusleak eta leku-izenondoak.
- Kasuak:
  - Ergatiboa, *nork/zerk*, mugagabea (*Adiskide batek eman dit*).
  - Absolutiboa, *nor/zer*, mugagabea (*Zenbat behi erosi dituzte?*).
  - Datiboa, *nori/zeri*, mugagabea (*Zein langileri gertatu zaio?*).
  - Jabego genitiboa, *noren*, mugagabea (*Zenbait adiskideren aholkua*).
  - Leku genitiboa, *nongo*, mugagabea (*Zein etxetako atezaina?*).
  - Inesiboa, *non/norengan*, singularra eta plurala (*herrian, herrietan / amarengan, izebengan*).
  - Adlatiboa, *nora/norengana*, singularra eta plurala (*kalera, kaleetara / lagunarengana, lagunengana*).
  - Muga-adlatiboa, *noraino / norenganaino*, singularra eta plurala (*teilaturaino / zuzendariarenganaino*).
  - Ablatiboa, *nondik / norengandik* singularra eta plurala (*zelaitik, zelaietatik / auzokoagandik, etsaiengandik*).
  - Destinatiboa, *norentzat*, singularra eta plurala (*umearentzat, umeentzat*).
  - Soziatiboa, *norekin*, singularra eta plurala (*sagquarekin, saguekin*); *nogaz* (umeagaz, umeakaz).
  - Hurbiltze-adlatiboa, *norantz / norenganantz*, singularra eta plurala (*etxerantz, etxeetarantz, lagunenganantz*).

- Motibatiboa, *norengatik*, singularra eta plurala (*zugatik, aitarengatik*).
- Instrumentala, *zerez*, singularra eta plurala (*makina, egurrez*).

Izen sintagma

- Izena
  - Izen motak: elkartuak (seme-alabak, arrain zopa, negu giroa).
  - Generoa: kasu bereziak (mais/maistra, printze/printzesa); ohiko elkarketak (aita-amak, seme-alabak, senar-emazteak).
  - Maila: absolutua (*mutil, andere*) eta erlatiboa (*mutikote, andereño*).
- Determinatzaileak:
  - Artikuluak: zehaztuak (-a/-ak/-ok) eta zehaztugabeak (*bat, batzuk*).
  - Zenbatzaile zehaztuak:
    - Ehunekoak (*ehuneko bost*).
    - Zatikiak (heren bat).
    - Banatzaileak (-na: seina, bana).
    - Esamoldeak (bizpahiru, hoge(ren) bat, baten bat, gutxi gorabehera, botila bat ur).
    - Esamoldeak (bizpahiru, hoge(ren) bat, inguru, baten bat, gutxi gorabehera, botila bat ur).
  - Zenbatzaile zehaztugabeak (zenbait, horrenbeste, hainbat, ugari, makina bat, bete, -(r)en bat).
- Izenaren osagarriak:
  - Izenlagunaren **osaera** berriak:
    - Izena + -ko (hitzeko gizona): izena + izenondoa + -ko (meritu handiko neska); zenbatzailea + -ko (bi urteko umea, hiru litroko ur-botila, egun osoko lana, zenbateko prezioa?, hainbat asteko atzerapenaz).
    - Deklinabide kasua + -ko: norako (Hondartzarako toaila), norentzako (Ilobentzako opariak).
    - norekiko (*kanpotarrekiko harremanak*).
    - norenganako (*zaharreganako begirunea*).
    - norainoko (*hemendik aterainoko sugea*).
  - Osagarrien kokagunea: (kartoi lodiko kaxa; gazte prakamotza; bekain iletsudun agurea; agure bekain iletsua)
  - Izenondoaren graduatzaileak (nahiko atsegina, aspergarri samarra, oso baldarra, sano polita, ondo arin, gazitxoa). Errepika: txiki-txikia.
  - Konparaziozko graduatzaileak: -ago (txikiago, gutxiago, handiago, gehiago), bezalakoa.
  - Partizipioaz osatutako adjektiboak: (Kotxe lapurtu batean egin zuten ihes, egindako ahalegin guztia, amaitu gabeko ikasketak / garbitu bako gela).
  - Aposizioa (Asier, nirekin ateratzen zena, ezkondu egin da).
  - Erlatibozko perpausa nor, nork, nori kasuekin burutua (galdera egin zuena, mendian galdu zirenek, bost urte dituztenei, zauritutakoek erietxea utzi dute).
  - Esamoldeak: -arena egin (pailazoarena egin).
- Izenordainak:
  - Bihurkariak (neure burua).
  - Galdetzaileak (nortzuk, zertzuk).
  - Pertsona-izenordain indartuak: neu, heu, geu, zeu, zeuek; neure, heure, geure, zeure, zeuen.
  - Erakusle indartuak: hauxe, horixe, huraxe, hauexek, horiexek, haiexek; bera, beraiek.
  - Zenbatzaile orokorrak: dena, guztia.
  - Elkarkariak (elkar, elkarri, elkarrekin, elkarrengana, elkarrengandik, elkarren).
  - Zehaztugabeak (edonor, edonork, edonori... norbait, norbaitek, norbaiti... inor, inork, inori..., nor edo nor, zer edo zer, zein edo zein, normahi, zernahi, zeinahi).
  - Beste (beste liburua, beste liburu bat, beste inor / nor, besterik)

Aditz sintagma

- Perpausaren osagarriekiko (subjektu - objektu zuzen - objektu datibo) komunztadura..
- Denbora: oraina, iragana eta geroaldia.
- Aspektuak: puntukaria, burutua, burutugabea.
- Aditz trinkoak orain aldia: nor-nork sistema: esan (di[n]ot, di[n]ozu...).
- Aditz trinkoak iraganean:
  - nor sistema: izan, egon, ibili, etorri, joan.
  - nor-nork sistema: ukan, eduki, jakin, eraman, ekarri.
- Aditz laguntzailea orain aldia eta iraganean:
  - nor-nori-nork (Irribarre egin zidan)
  - nor-nork (Ez ninduen agurtu).
- Adizkera inbertsonalak: (Hemen ez zaigu/digute kasurik egiten; Eguberrietan asko edaten da).
- Jokatugabeak:
  - Partizipioak: -ta (Neke eginda heldu da), -(r)ik (asperturik zebiltzan)
  - Nominalizazioa: (ez da erraza problema konpontzea; holakorik ikusteak amorrua ematen dit; ez dago zurekin asmatzerik)
  - Perifrastikoak:
    - -t(z)ea gustatu, erabaki, ahaztu...
    - -t(z)en jakin, ikasi, lagundu...
    - -t(z)era behartu, ausartu, gonbidatu.
    - -t(z)eko prest egon, asmoa izan, gai izan.
    - -t(z)eari utzi, ekin.
  - Gerundioa: - t(z)en: (erortzen ikusi nuen); -z (eroriz ikasten da oinez); -ta (aspirina hartuta joan zait buruko mina); -la (eskua poltsa barruan duela harrapatu dute lapurra).
- Ahalera (orain aldia/leuna/iragana)
  - nor (etor naiteke / ninteke).
  - zer-nork (ikus dezakegu / genezake)
  - zer-nori-nork sistema: orain aldia (diezaioket).
- Baldintza, irreal / hipotetiko, eta ondorioa:
  - nor (-/ko banintz, -ko nintzateke/nintzen)
  - zer-nork (-/ko banu, -ko nuke/nuen)
  - zer-nori-nor (-/ko banio, -ko nioke/nion).
- Agintera: nor-nori nork (eman iezaiozu...)
- Subjuntiboa: erabilera handiko perpaus bakun eta mendekoak (etor dadila, egin dezala...) (nor, zer-nork eta zer-nori-nork sistemen orain aldia)
- Modalitatea:
  - Beharritana (ezinbestekoa da, nahitaezkoa da...-t(z)ea)
  - Betebarra (beharrezkoa duzu...-t(z)ea)
  - Ahal izatea (-t(z)eko gai izan, -t(z)ea izan)
  - Asmoa (-t(z)ekoa izan, -t(z)ekotan egon).
- Aditz lokuzioak:
  - izan (ahal, ezin, nahi, behar, balio, bizi, merezi... izan).
  - egin (hitz, lo, lan, amets, oihu, barre, negar... egin).
  - hartu (kontuan, hitza, parte, begitan, loak... hartu).
  - eman (hitza, denbora, amore, musu... eman).
  - erabili (asmoa, burua, ahoan... erabili).
  - jo (adarra, begiz, larrua...).
- Derrigortasuna adierazteko esamoldeak:
  - -t(z)en/t(z)era behartu (hitz egitera behartu naute).
  - Eragin (barre eragin dit).
  - -arazi (ezkontarazi gaituzte).
- Partikula modalak:
  - al (Berak egin al zuen?)
  - ote (Berak egin ote zuen?)
  - omen/ei (Berak egin omen zuen)

- Ekintzen korrelazioa eta denbora - moduen komunztadura. Denboraren korrelazioa narrazioan (Etxera deitu du/zuen berandu datorrela/etorriko zela esateko).
- Osagaien ordena:
  - Galde perpausetan: galde izenordaina + aditza (zergatik egin duzu hori?;
  - Ezezko perpausetan:
  - Aditz trinkoekin: (IS) + ez + aditza + (IS) (nik ez dakit ezer).
  - Aditz perifrastikoekin: (IS) + ez + laguntzailea + (IS) + aditz nagusia (Jonek ez du lanik egiten).

Adberbioa

- Lekua, denbora eta modua adierazi.
- Aditzondo eratorriak: -ki (biziki, automatikoki), -ka (keinuka, gordeka), ro (geldiro), -to (ederto), -(r)ik (osorik, hutsik).
- Aditzondo eratorriak: -ki (biziki, automatikoki), -ka (keinuka, gordeka).
- Kategoría aldaketak: izenondoa aditzondo (zikin dago; gogor aritu dira; zoaz azkar).
- Gradua:
  - Erabateko ezeztapena: batere (ez dago batere pozik).
  - nahikotasuna: nahiko, aski, samar.
  - Maila gorena: oso, biziki, asko, izugarri, itzel.
  - Absolutua: erabat, guztiz, zeharo, sano.
  - Gehiegizkoa: -egi, lar, sobera.
  - Beste maila batzuk: erdi, benetan (erdi biluzik kaleratu zen; benetan ondo jo zuten pieza)
- Galdetzaileetatik eratorritako adberbioak: inon, inongo, inondik, inola, inolako, nonbait, nolabait, edonon, edonola...
- Jarreraren adierazpena:
  - Iritzia (nire ustez, bere iritziz).
  - Ziurtasuna (ziur asko, jakina!, noski, zalantzarik gabe).
  - Ziurtasunik eza (badaezpada ere).
  - Egiantzekotasuna (dirudienez, itxura denez, hurrean, antza, erregular).
  - Agiantasuna (agian, beharbada).
- Esamolde adberbialak: batez ere, bat-batean, lehenengo eta behin, noizean behin, nire partez, hamaika bider, zoritxarrez, ...

Loturak

- Lokailuak:
  - emendiozkoak (baita ere, gainera, bestalde, behintzat).
  - Hautakariak (bestela, osterantzean, ezpabere, ostean).
  - Aurkaritzakoak (dena dela, hala eta guztiz ere, berriz, ordea, ostera).
  - Ondoriozkoak (beraz, orduan, hortaz, bada).
  - Kausazkoak (zeren, ze, izan ere)
- Posposizioak
  - genitiboarekin: (noren) arabera, arte(an), aurka / kontra, aurrean, atzean / ostean, azpian, barruan / barnean, beharrean, bidez / bitartez, gainean, inguruan, menpe(an), ondoan, ordez, parean, partez, truk(e)
  - datiboarekin: (nori) esker
  - Absolutuarekin edo partitiboarekin: (zer/zerik) ezean, faltan.
  - Instrumentalarekin: (zerez) gain(era), bestalde(an).
  - Inesiboarekin:(non) gora, behera, zehar, barrena.
- Aditz lokuzioak: begira, bila, eske, zain, so, jabe.
- Lexikalizazioa: mahainguru, jendeaurreko, axolagabe...
- Adjetibizazioa: Beharren arabera eskakizunak bideratuko ditugu
Posposizioen komunztadura: Trafikoa murriztearen alde ala aurka zaude?

Diskurtsoa

Kohesioa

- Kohesio prozedurak:
  - Errepikak (Ez da ona haragia jatea, ez da ona gozoa jatea... zer jango dugu, ba?)
  - Ordezkatze prozedurak, erreferente argiekin: elipsia, izenordeak eta adberbioak edo esamolde anaforikoak (horixe, hantxe, berak, kontua da, zera ..., hau da...).
  - Baliabide lexikalak: sinonimoak (nagusi, buruzagi,...), ohiko kontzeptuen hiperonimoak (irratia, komunikabidea), hiponimoak (lehendakaria, presidentea, mandataria...), nominalizazioa.
  - Aditz denboraren koherentzia (bihar bukatzeko asmoa zutela esan zuen / bihar bukatzeko asmoa dutela esan zuen)

Antolakuntza

- Ohiko esamoldeak:
  - norbaitengana zuzentzean (aizu, jaun-andreok, lagunok)
  - agurtzean (egunon guztioi)
  - hasieran (hasteko, lehen-lehenik, hitzaldi honen helburua, ezer baino lehen, bazen behin, ...)
  - mintzakidea murgilarazteko (zein da zure iritzia?, zer deritsozu?)
  - adostasuna adierazteko (ni ere ados nago, neu ere bat nator)
  - iritziak ematean (nik esango nuke)
  - elkarreraginean (arrazoi duzu)
  - mintzakidea murgilarazteko (zein da zure iritzia?)
  - adostasuna adierazteko (ni ere ados nago)
  - hitza hartzeko (axola ez bazaizu)
  - azalpenak ematean (hara, begira)
  - laguntza eskatzerakoan (lagunduko didazue?)
  - eskertzeko (mila esker, ez dago zergatik)
  - amaiera prestatzeko (bukatzeko, hitz gutxitan, laburtuz)
  - agurtzeko (besterik gabe, ...-lakoan)
- Eguneroko harreman eta egoeretan izan ohi diren elkarreragiteak: galdetu-erantzun, eskaini-onartu (errefusatu), eskatu-eman, laudorioak bota-garrantzia kendu...

Konexioa

- Antolatzaileak:
  - hasiera (egun hartan, gizona mundura baino lehen, lehenengo eta behin)
  - garapena (era berean, hariarekin jarraituz, hau ikusi eta gero, honetaz gain)
  - konklusioa (esandakoaren arabera, honen ondorioz, esanak esan, kontuan izanik...)
  - gai aldaketa (dena dela, edozein modutan ere, hori horrela izanik ere, gai hau albo batera utzita)
  - informazioa gehitu (gainera, are gehiago, bestalde, ez hori bakarrik).
  - sailkapena (alde batetik ... bestetik, arestian esan bezala, lehenik ... bigarrenik).
  - ziurtasun eza (dirudienez, omen, esan daiteke).
  - indartzea (berriro, berriz diot).
  - exenplutasuna (besteak beste, adibidez, esate baterako, hau da).
  - arrazoiketa (mila bider esana dugun bezala, hori horrela delarik, -(e)la kausa, beste era batera esanda).
  - ezadostasuna (ez gaude ados, sentitzen dut baina ez nago konforme).
  - azpimarratzea (onartu behar da, dudarik gabe, zer esanik ez).
  - laburtzea (konklusio gisa, laburbilduz, hitz gutxitan esateko).
- Denbora eta espazioa mugatzeko antolatzaileak (orain dela ..., aurreko egunean, biharamunean, handik gutxira, bertan, dagoeneko, jadanik).
- Puntuazioa eta paragrafoak.
- Testu motaren araberako formatua. Sailkapenak, erreferentziak, aipuak, azpimarrak...

Intonazioa eta geldiuneak edo isiluneak.

Fokalizazioa: galdegaia eta mintzagaia (ikus PERPAUSA: ordena)

- Sintagmaren leku-aldaketa bidezko fokalizazioa: Irabazi, ez genuen ezer irabazi, baina ederto pasa genuen.
- Zera lokailu fokalizatzailea: Zera esan behar dizut...
- Esamoldeak: galdetzailea + geroaldia + eta (Nor etorriko eta Sabino)

Deixia

- Adierazpen modu ezberdinetan (elkarrizketa zuzenean, telefonoan, txatean, gutunean...) eta zehar-diskurtsoan eta narrazioan erabili beharreko elementu deiktikoak: izenordain, erakusle, eta leku-denborazko esamoldeen erabilera.

Kortesia

- Ekintza sozialetarako denbora eta esamoldeak (hasiko gara?, has gaitezen, hasi behingoz!).
- Partehartze esamoldeak (bai noski!, ez bai!).

Inferentzia

- Esamoldeak egoeraren arabera hartzen duen esanahia (-Besterik? -Ez, hau da dena. -Gehiagorik ez? -Ez, mila esker, bete-bete eginda nago).

Lexikoa eta semantika

Hiztegia

- Ohiko esapide formal eta informalak zehaztutako egoera komunikatiboetarako.
- Landutako gai eta egoeren inguruko hiztegi aldaerak (tokikoa / estandarra).
- Erabilera zabaleko sintagma lexikalizatuak eta estereotipoak (adiskide mina, hasiera eman, abian jarri, bazterrak nahastu; zurrumurrua zabaldu...).
- Sarri erabiltzen diren esamoldeak: argi eta garbi, kili-kolo, lur jota, urteak joan urteak etorri...

Hitzen osaera

- Eratorriak: des- (desegin) aurrizkia; -tasun (amatasun), -keria (zurikeria), -keta (azterketa), -te (eurite), -di (pinudi) atzizkiak.
- Elkartuak: baba-lore, itsasgizon...
- Maileguak: minigona, termometro...
- Txikigarri eta handigarriak (umetxo, andereño, eskutzar, mutikote).
- Nominalizazioa.
- Sarri erabiltzen diren siglak eta laburdurak.

Esanahia

- Landutako gaiei lotutako eremu lexikalak.
- Sinonimoak edo esanahi beretsuko hitzak.
- Antonimoak.
- Esanahi bikoitza edo anitza duten hitzak.
- Hurbiltasun formalagatik nahasmena sor dezaketen hitzak.
- Hitzen esanahia.
- Hiztegiaren erabilera.
- Kidetasun faltsuak edo inguruko hizkuntzekin sor daitezkeen interferentziak (xelebre, dotore...).

Fonologia eta ortografia

Fonologian:

- Bokalak eta kontsonanteak ezagutu eta ahoskatu.
- Euskaltzaindiaren aholkuak: EBAZ (euskara batuaren ahoskera zaindua).
- Zailtasun handienak dituzten fonemak bereziki landu: Bustidura: in [ñ]: baina [baña], il [ill]: mutila [mutilla], is [ix]: isilik [ixilik]; z, s, ts, tz [x, tx]: zakur [txakur], itsaso [itxaso].
- Arreta jarri zailtasunak dituzten prozesu fonologikoetan. [Z]-k eragindako aldaketak: ez naiz [enaiz], ez zara [etzara], izanez gero [izanezker], hor zegoen [hortzegoen]...
- Sarri erabiltzen diren maileguen egokitzapena (funtzionario, denda), hasieran <r> (erlazio, Erroma, arratoi) dakartenak, eta bukaeran -(c)ión (informazio, kamioi) dutenak.
- Epentesia: bokalezkoa (lxabelek); kontsonantikoa (hirurehun, lauretan).

- Ahostun bihurtzea: berrehun eta bost [berrehundabost].
- Elipsia: zer ordu da [ze ordu da]; Jon eta, ez dira etorri [Jon ta, eztira etorri].
- Doinu eta letren/zeinuen arteko korrespondentzia.
- Silabaren egitura eta banaketa.
- Euskal azentuaren berezitasunak hitzak deklinatzean: [la-gún / lá-gu-nak].
- Azentua aditzetan: [i-ká-si / i-ká-si-kò]. Hitz markatuak: [ór-du, nés-ka, pí-su...]
- Intonazioa ereduak.
- Intonazioa landutako iharduera komunikatiboetan.
- Erritmoa.

Ortografian:

- Oinarrizko hiztegiaren ortografia zaindua.
- Zailtasun handieneko fonemen transkribaketa: DD (onddo), LL (tortilla), RR (errota), TS (mahats), TT (pottoka), TX (txiki), TZ (hitz).
- GE, GI, NP, NB grafiak menperatu.
- Atzerriko izenen idazkera.
- Maiuskulen erabilera.
- Ortografia zeinuak: hitz elkartuen marratxoa (seme-alabak).
- Laburdura eta sigla erabilienak.
- Puntuazio-markak: puntua, koma eta bi puntuen oinarrizko erabilera.

Zer estrategia erabiltzen da jarduera komunikatiboak burutzeko?

Hauxe esan nahi du *estrategia* hitzak: Ikasleak buruko prozedurak aktibatzen dituela bere baliabide guztiak erabilia komunikazio eraginkorra lortzeko.

Jardueraren planifikazioa

- Entzun edo irakurriko dena aurreikusteko norbere ezagupen eta esperientziak aktibatzen dira.
- Edukia eta forma prestatzeko berbalagunak eta komunikazio-egoera aintzat hartzen dira.
- Testu mota desberdinen eraketa eta elkarrekintza kontuan hartzen dira.
- Mezua planifikatu egiten da, ideiak koherentziaz antolatzen dira.
- Formatua patxadaz gauzatzeko testu eredu ezberdinak behatzen dira.
- Zer baliabide dagoen aztertuta, mezua birmoldatu egiten da edo beharrezko baliabideak bilatzen dira.
- Berbaldia kohesionatzen laguntzen duten esaldiak eta hizkuntza formak gogoan izaten dira.
- Berbaldia antolatzeko antolatzailuekin aritu beharra aztertzen da.
- Mezu nagusiak komunikatzeko moduak aurreikusi eta landu egiten dira.
- Berbalagunek zer ezagutzen duten hartzen da aintzat.

Jarduera burutzeko

- Lehenengo, entzun edo irakurtzen denaren esangura nagusia eta asmoa ulertzeko ahalegina egiten da.
- Asmoari erantzuten dio ala ez argitzeko testua arakatu egiten da eta hala denean, datu zehatzak aurkitzen dira.
- Edukiaren berri ematen duten berba esanguratsuenak atzemateko adi egon behar da.
- Hipotesiak adieraziz eta kontrastatuz, apurka-apurka testuan dauden ideiak aurkitzen dira.
- Ohiko gaietan, berba ezezagundun perpausen esanahia ondorioztatu egiten da.
- Ulermena bizkortzeko elementu linguistikoak eta paralinguistikoak (irudiak, doinua, keinuak) hartzen dira kontuan.
- Ulermen hutsuneak testuinguruaren laguntzaz gainditzeko ahalegina egiten da.
- Hipotesiak egiaztatzeko berriro irakurri eta entzuten da.
- Irakurri, entzun edo ikasteen notak hartzen dira, azpimarratu egiten da, edo eskema bat eratzen da.
- Hitz ezezagunen edo zalantzan daudenen esanahia argitu gura izaten da:

- Irudian, egoeran, beste hizkuntza batzuen ezagutzan eta ohiko ezagupenetan oinarrituta.
- Esaldiaren edo testuaren esanahi nagusian oinarrituta.
- Gramatika eta lexikoko giltzak (berba familiak, gramatika mailak, kokagunea...) kontuan hartuta.
- Interferentzia eta nahaste kasuetan batez ere, lexikoa eta askotan agertzen diren moldeak ama hizkuntzan erabiltzen direnekin erkatzen dira.
  - Azpimarratu, ezezagunak diren gako-hitzak idatzi eta ikasi, oinarritzko hitzen berba-zerrendak egin, lokailu-zerrendak idatzi...bezalako estrategiak erabiltzen ditu bakoitzak.
  - Berba ezezagunen esanahiaren inguruko hipotesiak egin ondoren, hiztegia erabiltzen da.
  - Elkarriketa bat hasi, jarraitu eta amaitzeko esapide egokiak erabiltzen dira. Baita atentzioa eman, berba hartu eta txanda emateko ere.
  - Adibideak jartzen dira, parafraasiak egiten dira, beste hizkuntza bateko berbak moldatu egiten dira, argi nabarmenduta kode aldaketak egiten dira, ohiko esamoldeak erabiltzen dira.
  - Zailtasunak estrategia sozialak erabilita saihesten dira: berbalagunari laguntza eskatuz, hobeto ez hitz egiteagatik edo zuzenago ez idazteagatik barkamena eskatuz, galdera moldeak edo keinuak erabiliz, keinuz edo marrazkiz adieraziz...
  - Elkarrekintzan parte hartzen da, beste batek esan duena errepikatu edo laburbildu egiten da eztabaida argitzeko.
  - Esapideak koherentziaz lotu eta antolatzen dira.
  - Hautatutako testu motaren ezaugarriak erabiltzen dira.
  - Esapide berriak sortu gurean arriskuak hartzen dira.

Jarduera ebaluatu eta zuzentzeko

- Ondo ulertu den jakiteko kontrastatu eta egiaztatu egiten da.
- Zer ulertu ez den adierazi egiten da.
- Batzuetan norbere mezua argitu behar izaten da eta beste batzuetan aurrekoari berea argitzea eskatzen zaio.
- Berbak eta esapideak buruan eduki ondoren praktikan ipintzen dira erabilera egiaztatzeko.
- Txarto-adituak berbalagunen laguntzaz zuzendu egiten dira.
- Erabilitako badaezpadako moldearen egokitasuna aztertzea eskatzen da.
- Komunikazioa moztzen denean beste era batera hasten da berriro.
- Hanka-sartzeen zergatiak aztertzen dira eta gainditzeko beste bide batzuk bilatzen dira.
- Elkar ulertzeko gaitasuna egiaztatu egiten da.
- Testuko ideiak era koherentean antolatuta eta lotuta dauden behatu ondoren eta eskatutakoari erantzuten dioten aztertu behar da.
- Hautatutako testu motaren ezaugarriak erabiltzen diren aztertu behar da.